

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-07-01

SBN 2026-08-25

Ärendenummer SBF-2026-00421

Handläggare

Linéa Stenbock, Alexander Dalbert Börefelt

Telefon: 031-368 23 74

E-post: linea.stenbock@stadsbyggnad.goteborg.se,

alexander.dalbert.borefelt@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på remiss om Göteborgs Stads riktlinje för tillgänglighet i det offentliga rummet

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden:

1. Tjänsteutlåtandet godkänns.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsmiljönämnden som yttrande över remissen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stadsmiljönämnden har remitterat förslag till *Göteborgs Stads riktlinje för tillgänglighet i det offentliga rummet* till stadsbyggnadsnämnden, i syfte att inhämta synpunkter.

Stadsbyggnadsförvaltningen har begärt och fått förlängd svarstid till den 26 augusti. .

Riktlinjen har tagits fram utifrån kommunfullmäktiges uppdrag till stadsmiljönämnden att se över stadens styrning av arbetet med fysisk tillgänglighet. Den framtagna riktlinjen är ett reglerande styrdokument som anger vad Göteborgs Stad ska uppnå för att säkerställa universell utformning, tillgänglighet och användbarhet i stadens offentliga rum.

Riktlinjen föreslås gälla för alla stadens stadsutvecklande nämnder och bolag som planerar, bygger eller förvaltar offentliga miljöer.

Stadsbyggnadsförvaltningen ser behovet att inom stadsutveckling utveckla styrningen för fysisk tillgänglighet. Riktlinjen bör ha tydligare koppling till översiktsplanen och överväga terminologi och benämningar.

Stadsbyggnadsförvaltningen ställer sig frågande till uppdragets karaktär och fördelning utifrån stadsbyggnadsnämndens reglemente om ett samordnande ansvar för den strategiska styrningen av stadsplaneringen. Det finns beröringspunkter till förvaltningens arbete med att ta fram en struktur för samordnad styrning för stadsplaneringen samt en översyn av stadsmiljöpolicyn. Riktlinjen berör centrala frågor och är ett exempel på styrande dokument där behovet av samordning finns. Stadsbyggnadsförvaltningen föredrar att frågan om tillgänglighet hanteras i en större kontext ihop med stadsbyggnadsnämndens generella uppdrag om samordnad styrning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Med gemensamma principer, tydligare ansvarsfördelning och en mer enhetlig tillämpning kan konkretiserad styrning bidra till mer effektiv resursanvändning. Genom att framhäva vikten av universell utformning, tillgänglighet och användbarhet tidigt i stadsutvecklingsprocessen kan riktlinjen på sikt särskilt bidra till att ändamålsenliga investeringar skapar en robusthet över tid.

Att ta fram en riktlinje för ett avgränsat sakområde, som på längre sikt behöver samordnas med annan strategisk styrning av stadsplaneringen riskerar att generera dubbelarbete när annan styrning ska utformas.

Bedömning ur ekologisk dimension

Om riktlinjen bidrar till att tillgängliga och användbara miljöer planeras från början skapas bättre förutsättningar för fler att röra sig självständigt och friare med gång, cykel och kollektivtrafik, vilket kan bidra till minskad klimatpåverkan och minskat transportbehov. En ökad tillgänglighet har även bäring på kommunfullmäktiges mål att Göteborg ska byggas ihop till en grön och levande stad. En levande stad för alla förutsätter en stad som fler kan ta del av på likvärdiga villkor.

Bedömning ur social dimension

Genom att lyfta universell utformning, tillgänglighet och användbarhet skapas en starkare utgångspunkt för att integrera dessa aspekter i stadsbyggnadsprocessen. Genom ökat fokus på tillgänglighet i planering, byggande och förvaltning av stadens offentliga rum stärks förutsättningarna för invånarnas möjlighet till delaktighet, självständighet och jämlika livsvillkor. Riktlinjens innehåll utgår från universell utformning som är en huvudprincip inom propositionen Politik för gestaltad livsmiljö och har koppling till översiktsplanens inriktning om gestaltad livsmiljö och en sammanhållen stad.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Förslag till Göteborgs Stads riktlinje för tillgänglighet i det offentliga rummet

Beskrivning av ärendet

Stadsbyggnadsnämnden ska ta ställning till förslag till Göteborgs Stads riktlinje för tillgänglighet i det offentliga rummet. Stadsmiljönämnden har remitterat förslaget till exploateringsnämnden, stadsfastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden, i syfte att inhämta synpunkter inför slutligt beslut, med sista svarsdatum den 14 juni 2026. Stadsbyggnadsförvaltningen har begärt och fått förlängd svarstid till den 26 augusti.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav 2023-01-26 (§ 15, Handling 2022 nr 250) stadsmiljönämnden i uppdrag att, i nära samverkan med berörda nämnder, se över Policy för fysisk tillgänglighet och föreslå vilken styrning som behövs, i form av riktlinje eller liknande. I uppdraget ingår att överväga på vilket sätt universell utformning kan bli en bärande del.

I samma ärende beslutade kommunfullmäktige att ge stadsbyggnadsnämnden i uppdrag ”att, i sitt arbete med att ta fram förslag till en samordnad styrning för den strategiska stadsplaneringen, inkludera samordning och värdering av styrningen i Strategi för utbyggnadsplanering, Trafikstrategi för en nära storstad, Cykelprogram för en nära storstad 2015–2025, Parkeringspolicy för Göteborgs Stad samt Göteborgs grönplan för en nära, sammanhållen och robust stad 2022–2030”.

Resultatet av stadsmiljönämndens uppdrag är ett förslag till Göteborgs Stads riktlinje för tillgänglighet i det offentliga rummet som nu remitterats till berörda nämnder. Riktlinjen ersätter policyn för fysisk tillgänglighet (2014), riktlinje för lekplatser (2019) och riktlinjen för tillgänglighet för alla i parker och naturområden (2023). I samband med detta planeras teknisk handbok att kompletteras med delar från dessa styrande dokument. Arbetet med riktlinjen har stämts av på medarbetarnivå inom stadens stadsutvecklande förvaltningar; stadsmiljö-, stadsbyggnads-, exploaterings- och stadsfastighetsförvaltningen samt i dialog med funktionsrättsrörelsen genom stadens samverkansgrupp för fysisk tillgänglighet och Göteborgs råd för funktionsrättsfrågor.

Efter remissperioden planeras ett reviderat förslag presenteras till stadsmiljönämnden under hösten 2026 för beslut i kommunfullmäktige samt att kunna förklara uppdraget för fullgjort.

Nämndernas reglementen och relaterade beslut

Kommunfullmäktige beslutade 2022-06-16 §5 om reglementen för nya nämnder i stadens organisation för stadsutveckling. Stadsbyggnadsnämnden fick i §3 ansvar för att ta fram förslag till en samordnad styrning för den strategiska stadsplaneringen, för beslut i kommunfullmäktige. I §21 under rubriken *Styrande dokument* angavs ansvar för att till kommunfullmäktige ta fram de förslag till styrande dokument för den strategiska stadsplaneringen som krävs för att åstadkomma en samordnad styrning. Dessa ansvar kvarstår i uppdaterat reglemente. I stadsmiljönämndens reglemente angavs i §23 ansvar för att samordna och stödja arbete med att utveckla tillgänglighet gällande stadens fysiska miljö. Under rubriken styrande dokument nämns endast ansvar för lokala trafikföreskrifter samt föreskrifter för naturreservat, där det senare justerats i separat beslut om reglementen.

I stadsbyggnadsnämndens återrapporterade uppdrag om samordnad styrning för den strategiska stadsplaneringen (SBN 2025-02-04 §12, samt KF 2025-05-22 §265) framkom att ”initiera en förstudie om behov av reglerande styrning för det offentliga rummet”. Uppdraget gavs av stadsbyggnadsnämnden till stadsbyggnadsförvaltningen. I kommunfullmäktiges budget för 2026 justerades ansvaret för uppdrag ”att ta fram förslag på en uppdaterad stadsmiljöpolicy”, från stadsmiljönämnden till stadsbyggnadsnämnden, utifrån nämndernas pågående uppdrag och ansvar enligt reglemente.

Förslaget till ny riktlinje för tillgänglighet i det offentliga rummet

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att stadens offentliga rum utformas, byggs och förvaltas så att de kan användas av alla, oavsett funktionsförmåga, ålder eller livssituation. Riktlinjen tydliggör hur tillgänglighetsfrågorna ska hanteras genom hela

stadsbyggnadsprocessen och hur ansvaret fördelas mellan planering, genomförande och förvaltning.

Riktlinjen är ett reglerande styrande dokument och föreslås gälla för samtliga stadsutvecklande nämnder och bolag som planerar, bygger eller förvaltar offentliga miljöer.

Grundläggande utgångspunkt och begrepp

Den grundläggande inriktningen är att arbetet ska präglas av ett inkluderande och förebyggande förhållningssätt, där tillgänglighet integreras i ordinarie processer och inte hanteras som separata åtgärder. Utgångspunkten är att beakta människors olika förutsättningar och förebygga barriärer och hinder redan i planerings- och utformningsskeden.

Universell utformning ska utgöra en värdegrund och genomsyra hela arbetet och innebär att miljöer utformas så att de kan användas av så många som möjligt utan behov av särlösningar. Utifrån universell utformning ska stadens arbete bygga på tillgänglighet och användbarhet som båda har koppling till lagstadgade krav. Tillgänglighet avser krav på att miljöer ska kunna nås och användas. Användbarhet avser hur väl miljöer faktiskt fungerar i praktiken och upplevs av användare.

Principer för tillämpning

Tillgänglighet och användbarhet ska säkerställas genom tre principer. Val av princip ska göras utifrån platsens förutsättningar och kunna motiveras.

- Samma för alla – gemensamma lösningar utan särlösningar där det är möjligt.
- Olika men likvärdiga – alternativa lösningar med motsvarande funktion.
- Någoting för alla – kompletterande lösningar när full tillgänglighet inte kan uppnås.

Tillämpning i stadsutvecklingsprocessen

Riktlinjen föreslås integreras i samtliga skeden. I planering och analysskedet: Krav på tillgänglighet, användbarhet och universell utformning ska identifieras, tydliggöras och integreras i planeringsunderlag. De ska vara spårbara och samordnas med andra stadsövergripande mål.

I genomförandeskedet ska fastställda krav omsatts i konkreta lösningar. Genomförandet ska säkerställa att principerna följs, att avvikelser dokumenteras och att användbarhet vid behov testas genom dialog eller praktisk prövning.

Vid förvaltning och utveckling ska tillgänglighet och användbarhet upprätthållas genom drift och underhåll. Universell utformning ska fortsätta eftersträvas. Identifierade brister ska åtgärdas fortlöpande och erfarenheter återföras till kommande projekt.

Lärande, uppföljning och revidering

Erfarenheter från planering, genomförande och förvaltning ska tas tillvara. Det innefattar även att följa upp och utvärdera i vilken utsträckning principerna för universell utformning har omsatts i praktiken och bidragit till ökad användbarhet och delaktighet.

Lärande och erfarenhetsåterföring ska i första hand ske inom ramen för befintliga processer, uppföljningar och forum.

Respektive nämnd ansvarar för att riktlinjen följs upp inom sitt verksamhetsområde. Samlad översyn av riktlinjen ska initieras vid behov, dock minst vart femte år, eller när förändringar i lagstiftning eller politiska beslut motiverar det.

Förvaltningens bedömning

Mot bakgrund av stadsbyggnadsnämndens ansvar för samordnad styrning för den strategiska stadsplaneringen, i enlighet med reglementet, är det relevant att uppmärksamma att denna typ av förvaltningsövergripande riktlinje har tagits fram av stadsmiljöförvaltningen. Uppdraget gavs tidigt i den nya organisationen för stadsutveckling, där roller och ansvar utvecklats under mandatperioden. Att fler nämnder än stadsbyggnadsnämnden tar fram förslag till styrande dokument som ska gälla för flera nämnder och skeden inom stadsplaneringen väcker frågor kring vad stadsbyggnadsnämnden reglemente innebär. Stadsbyggnadsförvaltningen anser att den nya ansvarsstrukturen behöver förtydligas och hur hanteringen av liknande politiska uppdrag ska se ut. Stadsbyggnadsförvaltningens tolkning av reglementet är att styrande dokument som tas fram av andra stadsutvecklande nämnder bör beslutas att gälla för egna nämnden och för det egna skedet. För gemensam styrning för den strategiska stadsplaneringen, där nämnderna ska samordnas, bör ansvaret och framtagandet tilldelas stadsbyggnadsnämnden.

Utifrån ansvaret att ta fram förslag till en samordnad styrning för den strategiska stadsplaneringen har stadsbyggnadsförvaltningen flaggat i delårsrapport mars 2026 om behovet att stärka förvaltningens resurser för att möta behovet av att utveckla styrningen. Tydligare styrning är efterfrågad i andra skeden av stadsplaneringen. I dialog med stadsmiljöförvaltningen framkommer ett behov av styrning inom sakområdet på kort sikt, och att riktlinjen därefter kan ingå i ett arbete med samordning av den strategiska stadsplaneringen.

Riktlinjen har en direkt koppling till uppdraget om att se över stadsmiljöpolicy som getts stadsbyggnadsförvaltningen. Stadsmiljöpolicyn innefattar idag en konkret styrning kopplat till det offentliga rummet och är en viktig del för att uppnå samordnad styrning. När specifika politiska uppdrag formuleras kring enskilda sakområden försvåras arbetet med att bygga en lämplig struktur för styrmiljön. Stadsbyggnadsförvaltningen ser det som angeläget att förenkla styrmiljön och minska antalet styrande dokument genom att bygga upp en tillgänglig och orienterbar styrmiljö som ger stöd till medarbetare.

Grunden i Göteborgs Stads styrsystem är våra utgångspunkter i lagar och författningar. Universell utformning är en bärande princip i Politik för gestaltad livsmiljö som antogs av riksdagen 2018. Att tillföra styrning för endast sakområdet fysisk tillgänglighet speglar inte utmaningen i avvägningar mellan intressen som måste göras inom stadsplaneringen, och försvårar även för uppdraget att åstadkomma en samordnad styrning. Riktlinjens intention om att säkerställa tillgänglighet och användbarhet speglas redan i lagstiftningen och riktlinjens uttryck riskerar att förstärka bevakande av enskilda sakområdet i planeringsprocessen.

I nuvarande styrmiljö för stadsutvecklingen har översiktsplanen en central roll och riktlinjen behöver beskriva hur den förhåller sig till översiktsplanen. Riktlinjen saknar

koppling till översiktsplanens strategi för offentliga rum och mötesplatser inom inriktningen gestaltad livsmiljö som beskriver att människor i alla åldrar och med olika förutsättningar ska ha möjligheter att vistas i och använda stadens offentliga rum. Stadsbyggnadsförvaltningen anser även att riktlinjens namn och nomenklatur bör utvecklas för att använda universell utformning som utgångspunkt. Den föreslagna riktlinjen ger en principiell vägledning för stadsutvecklingen, och bedöms som relativt abstrakt då den inte innehåller några kvalitetsnivåer, vilket riskerar att inte ge operativt stöd i arbetet med stadsutvecklingen. I riktlinjen framgår att kompromisser ibland är nödvändiga mellan universell utformning, tillgänglighet, användbarhet och andra intressen. Det saknas en närmare beskrivning av hur sådana avvägningar bör motiveras och vad som kan vara vägledande vid prioriteringar. Det framhålls att avvägningar i stor utsträckning är platsspecifika och beroende av den aktuella situationen. För att ge stöd och styrning behövs utgångspunkter för hur dessa avvägningar kan göras.

Riktlinjen berör centrala frågor inom stadsutvecklingen och utgör därmed ett exempel på styrande dokument där behovet av samordning har identifierats som stort. Stadsbyggnadsförvaltningen föredrar att frågan om tillgänglighet hanteras i en större kontext ihop med stadsbyggnadsnämndens generella uppdrag om samordnad styrning.

Jenny Adler

Avdelningschef Strategi och taktik

Henrik Kant

Stadsbyggnadsdirektör